

Creos innspill NOU 2019:4 Nye sjanser – bedre læring (Stoltenbergutvalget)

Innledning

Creo vil ha et utdanningssystem som sikrer at hvert enkelt menneske får realisert sine evner og anlegg, der alle gis samme muligheter til utdanning og læring, uavhengig av bakgrunn og forutsetninger. Som en fagforening som både organiserer lærere innenfor de kunstneriske fagene, men også som Norges største fagforening for kunst- og kulturarbeidere har vi et spesielt fokus på de estetiske fagene i skoleverket.

Vi mener at de estetiske fagene har for liten plass i det norske utdanningsløpet. Vi mener at alle elever må få anledning til å utvikle sine kreative evner med kompetente lærere og tilstrekkelige tidsressurser. Undervisningen i estetiske fag må derfor styrkes, men det må også fokuseres på de estetiske fagenes instrumentelle overføringsverdier, og på hvordan estetiske undervisningsmetoder styrker opplæringen og inkluderingen i alle fag i opplæringen.

Vi vil at barn og unge skal møte et oppvekstmiljø med en helhetlig skoledag og et mangfold av kulturaktiviteter, vi vil at barn og unge skal få oppleve ulike kunstarter som grunnlag for egen dannelse og vi vil at skolen skal gi større rom for elevenes skaperkraft.

Kommentarer og innspill

Ekspertutvalget om kjønnsforskjeller i skoleprestasjoner (Stoltenbergutvalget) ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 25. august 2017 for å samle kunnskap om hvorfor kjønnsforskjeller i skolen oppstår, og foreslå tiltak for å motvirke uheldige kjønnsforskjeller i skoleprestasjoner.

Creo er enig i at kjønnsforskjellene i skolen er en samfunnsutfordring og at konsekvensene av kjønnsforskjellene i utdanningen vil ha til dels stor betydning for enkeltindividene og den norske samfunnsutviklingen.

Men Stoltenbergutvalget kommer med en rekke forslag som etter Creos syn ikke svarer på disse utfordringene på en fornuftig og adekvat måte. Vi mener at utvalget har hatt et alt for stort fokus på å korrigere *virkningene* av at vi i den norske skolen driver en undervisning som skaper kjønnsforskjeller heller enn å foreslå tiltak som kan bote på *årsakene* til de utfordringene utvalget selv peker på.

Når utvalget foreslår å vekte karakterer etter timetall er dette etter Creos syn ikke et fornuftig tiltak, men et dårlig forsøk på å korrigere for at dagens skole ikke greier, og heller ikke har ressursene til, å gi tilpasset og god opplæring til alle våre barn og unge. Det er feil å kurere virkningen, når det er årsaken det må fokuseres på. Da er ett av svarene heller kompetansekrav i alle fag, slik at alle som underviser faktisk har utdanning i de fagene de skal lære bort og inspirere til. For oss er det en selvfølge at den som skal være lærer i et fag må ha inngående kompetanse i dette faget. Og som utallige forskningsrapporter viser så er lærerens kompetanse en av de viktigste – om ikke den viktigste – innsatsfaktoren for å kunne gi god læring og høyt læringsutbytte.

En sortering av fagene i viktige og mindre viktige fag som dette og andre forslag fra utvalget legger opp til er uheldig, og vil ikke gi de nødvendige signalene om at fag og fagkompetanse er prioritert. Vi trenger en skole der kompetanse og kunnskap settes så høyt som mulig. Dette gjør vi ikke ved å skape A- og B-fag.

I 2004 gjennomførte UNESCO, med professor Anne Bamford som leder, en stor internasjonal undersøkelse på hvilke effekter kunst- og kulturundervisning har på hele grunnopplæringen, på lokalsamfunnet og på elevenes sosiale og personlige utvikling. Det denne undersøkelsen ettertrykkelig slår fast er at god undervisning i kunst og kultur har store positive effekter hos barn og unge i skolen, og i dagens skole er det heldigvis mange lærere med solid kunstfaglig kompetanse. Disse bidrar til økt selvtillit, mindre fravær, og mye bedre lese- og skrive-ferdigheter blant barn og unge gjennom sin undervisning i musikk og andre estetiske fag.

Dessverre har bare rundt halvparten av de som underviser i estetiske fag i ungdomskolen kompetanse i de fagene de underviser. Dette er meget beklagelig, spesielt når UNESCO-undersøkelsen nå slår fast at dårlig undervisning i kulturfag har en direkte negativ effekt på barns kreativitet og selvtillit. Ikke bare er det sløsing med tid og penger å sette ufaglærte lærere til å undervise i kulturfag, det er også ødeleggende for barna. Barn og unge som får en negativ opplevelse med kulturundervisningen får ødelagt sin kreativitet og selvtillit, og trivselen på skolen blir mindre. Det er grunn til å tro at dette også fører til dårligere måloppnåelse i disse fagene, og at kjønnsforskjellene styrkes av denne mangelen på kompetanse blant våre lærere.

Utvalget har også flere forslag der timetallene endres. Vi er ikke imot å øke timetallet i valgfagene, men mener det er særdeles uheldig om noen av forslagene til fjerning av de praktiske og estetiske i ungdomsskolen blir en realitet. Dette påpeker også utvalget, der de sier at «Selv om de praktisk-estetiske fagene ikke spiller samme rolle for alle elever senere i opplæringsløpet, har de en betydelig egenverdi. Konsekvensene for disse fagene av å omfordele timer er også langt større fordi timetallet allerede er langt lavere enn i de andre fagene på ungdomstrinnet. En omprioritering av timer kan tenkes å føre til færre ressurser til og mindre oppmerksomhet på disse fagene, og at tilbudet dermed blir dårligere på lengre sikt.» Creo er helt enig i denne betraktningen.

Vi vil heller ta til orde for å styrke disse fagene, og da gjennom følgende tiltak:

- Det må innføres kompetansekrav for undervisning i kunst og håndverk og musikk for lærere som underviser i de estetiske fagene i grunnskolen. Kravet må være minst 30 studiepoeng på barnetrinnet og minst 60 studiepoeng på ungdomstrinnet.
- Hver lærerutdanningsinstitusjon må styrke sin kompetanse og tilbud innen estetiske fag, og gi studentene verktøy og kunnskap som setter dem i stand til å inkludere alle elevene.
- Alle studenter i grunnskolelærerutdanningene må bli kjent med hvordan de kan arbeide med estetiske læreprosesser i alle fag, og hvilke muligheter som gis med kulturskolen og den kulturelle skolesekken.
- Musikkfaget, og kunst- og håndverksfaget må bli gjennomgående fag fra første til tiende klasse, og bli inkludert i fag som er trekkfag til eksamen i tiende klasse.

I den forbindelse ønsker vi også å støtte Utdanningsforbundets innspill om en bredere tilnærming til kunnskaper og kompetanse gjennom å gi praktisk-estetiske fag og -arbeidsmetoder en mer framtrepende plass i skolen. Vi er også enige i deres andre innspill, blant annet ønsker vi å støtte deres innspill om større lærertetthet.

Skole er kultur. Skolens rolle og forpliktelser som kulturbærer, kulturskaper og kulturformidler er uttrykt i formålsparagrafen, i den generelle delen av læreplanen, i prinsippene for opplæring og i formål og kompetansemål for fag. Dessverre gjenspeiles ikke dette i de såkalte "grunnleggende ferdighetene". Denne mangelen er kanskje den viktigste grunnen til at estetisk tenkning og estetiske fag har tapt terreng og status i de siste åtte til ti årene. Vi i Creo har derfor, sammen med flere andre organisasjoner – deriblant LO – tatt til orde for å innføre en eller to flere grunnleggende ferdigheter, som tar opp i seg behovet for estetisk og sosial kompetanse. Dette vil etter vårt syn være et mye bedre grep for en utjevning av karakterforskjellene mellom gutter og jenter enn mange av de forslagene Stoltenbergutvalget kommer med.

Det mangler ikke på grunnlagstenkning og uttrykte ambisjoner, men de store utfordringene er knyttet til systematisk, kvalitativt arbeid gjennom hele opplæringen. Utfordringene handler om kompetanse og kvalitet, om samarbeid mellom fagmiljøene, om samarbeid med kulturskolen og den kulturelle skolesekken og om lærernes kompetanse i estetiske fag, både i grunnopplæringen og i

videreutdanningen. Og det handler selvfølgelig om lærerutdanningene, der estetiske fag dessverre ikke lengre er en obligatorisk del av studiene.

Vi etterlyser også en tenkning rundt andre tiltak for å styrke kompetansen og undervisningen i grunnskolen. Ludvigsenutvalgets rapport anbefaler at de praktisk og estetiske fagene i skolen må styrkes, og at grunnopplæringen må gi elevene erfaringer med og muligheter for utvikling innenfor et bredt spekter av fagområder, enten de skal inn i høyere utdanning eller ut i et yrke. Et bidrag til å styrke kompetansen i estetiske fag i grunnskolen, og gjennom dette øke kvaliteten på undervisningen, kan være å benytte den kompetansen som kommunenes kulturskolelærere innehar.

Læreplanverket for grunnskolen appellerer til et samarbeid mellom grunnskolene og kulturskolen i fagene musikk og kunst og håndverk. Kulturskolens lærere kan være en viktig ressurs for grunnskolens undervisning gjennom f. eks. felles prosjekter og bidra til å styrke kunst- og kulturoplæringen i grunnskolen.

Statistikk fra PAI registret i 2008 viser at 15,6 % av kulturskolelærerne underviser i grunnskolen og i den videregående skole. (Tall utarbeidet av KS i rapport fra 2009). Vi regner med at prosenten er noe høyere pr dato. Det er grunn til å tro at det er disse lærerne som innehar best kompetanse og holder det høyeste nivået på undervisningen i musikkfaget og i kunst- og håndverksfaget i grunnskolen. Men siden det ikke er et krav om PPU for å undervise i de norske kulturskolene (unntatt i Oslo kommune) er det mange kulturskolelærere som ikke har den formelle kompetansen for å undervise i grunnskolen. Mange – både dem med og uten PPU – kvier seg også for å undervise større klasser, siden de ikke har utdanning i dette.

Kulturskolelærere ble gjennom den siste revisjonen av «Kompetanse for kvalitet – strategi for etter- og videreutdanning» inkludert i målgruppen, og kan nå på lik linje med andre lærere søke tilbud og støtte gjennom denne satsingen. Men tilbakemeldinger vi får sier at det er vanskelig, om ikke umulig, å få tilbud om PPU-utdanning gjennom denne satsingen.

Dette er uheldig. Om det er et mål å øke kompetansen blant lærerne i alle fag, er det hensiktsmessig og målrettet å tilby også målrettede PPU-utdanninger for disse lærerne. Ved å tilby PPU-utdanning til kulturskolelærere vil det i enda større grad bli mulig og mer aktuelt for kulturskolelærere å kunne ta undervisningsoppgaver i grunnskolen. Et PPU-kurs, innrettet mot denne gruppen, på f.eks. 60 studiepoeng kunne være et hensiktsmessig grep. Dette kunne både Norges musikkhøgskole og/eller andre universitet og høgskoler ta ansvar for. Og det må avsettes midler i størrelsesorden 10 millioner som spesifikt settes av til å utvikle slike videreutdanningskurs for kulturskolelærere. Ved å tilby tilpassede videreutdanningskurs til kulturskolelærere vil det i enda større grad bli mulig og mer aktuelt for kulturskolelærere å kunne ta undervisningsoppgaver i grunnskolen.

Dette har mange positive aspekter: Vi får flere høykompetente musikklærere og kunst- og håndverkslærere i grunnskolen, samarbeidet mellom kulturskole og grunnskole blir bedre og tettere, disse kulturskolelærerne har ofte også tett kontakt med det lokale kulturlivet og kan være et «kulturelt lim» i lokalsamfunnet, kulturskolelærerne kan få større stillinger – gjerne fulltidsstillinger – og det blir en større helhet over den kulturelle og musikalske opplæringen.

Med vennlig hilsen

Hans Ole Rian
Forbundsleder
Creo – forbundet for kunst og kultur